

info@eerstelijnszonewesthoek.be

Inhoud

Inleiding	3
1. Omgevingsanalyse via de DESTEP-methode	4
1.1 Demografische ontwikkelingen	4
a. Bevolking en bevolkingsdichtheid	4
b. Leeftijdsverdeling	4
c. Demografische vooruitzichten alleenwonenden Vlaanderen	5
d. Demografische vooruitzichten vergrijzing	6
e. Huishoudentypes	6
f. Demografische coëfficiënten	8
1.2 Economische ontwikkelingen	9
a. Economische positie	9
b. Verhoogde tegemoetkoming	11
c. Zorgbudgetten	12
d. Kansarmoede-index Kind en Gezin	13
1.3 Sociaal-culturele ontwikkelingen	14
a. Chronische aandoening	14
b. BEL-score	14
c. Personen met een handicap	15
d. Prevalentie dementie	16
e. Bevolkingsvooruitzichten dementie	17
f. Mantelzorgratio	18
g. Ervaringen van de mantelzorger	18
h. Mantelzorg geven en krijgen	20
i. Toename van de zorgvraag	20
j. Informele zorg	21
k. Eenzaamheid	21
l. Tevredenheid zorgaanbod	22
m. Vrijwilligers	22
1.4 Technologische ontwikkelingen	23
a. Digitale vaardigheden bij burgers in Vlaanderen	23
1.5 Ecologische ontwikkelingen	25
a. Sociaal wonen	25
b. Basisuitrusting van de wijk/buurt	26

c.	Aanbodratio woonzorgcentra en dagverzorgingscentra, uren gepresteerde gezinshulp	26
1.6	Politieke ontwikkelingen	27
1.7	Conclusie	28
2.	Kwalitatieve analyse met onze stakeholders	29

Inleiding

Het beleidsplan van Eerstelijnszone Westhoek werd goedgekeurd in december 2019. Op dat moment gingen we er van uit dat we vanaf dan volop konden starten met het waarmaken van de missie en visie van de zorgraad in Eerstelijnszone Westhoek. De weg lag open om via de operationele doelstellingen de strategische doelstellingen stapsgewijs waar te maken.

Covid zorgde voor heel wat vertraging, maar ook voor kansen en nieuwe of versterkte samenwerkingen. Ondanks Covid, was er de mogelijkheid om werk te maken van een aantal acties binnen de eerstelijnszone. In de voorbije periode maakte niet enkel de eerstelijnszone een evolutie door. Ook op sociaal-economisch, technologische, politiek vlak, was er sprake van verandering. Niet enkel de toenmalige omgevingsanalyse dient hierdoor geactualiseerd te worden. Ook onze beleids- en actieplannen worden hierdoor bijgestuurd.

We hanteren de DESTEP-methode om te komen tot een omgevingsanalyse. Dit document wil de basis vormen voor de toekomstige acties binnen Eerstelijnszone Westhoek.

1. Omgevingsanalyse via de DESTEP-methode

DESTEP is het acroniem voor demografisch, economisch, sociaal-cultureel, technologisch, ecologisch en politiek-juridisch. De DESTEP-methode gebruiken we om de macro-omgevingsfactoren in kaart te brengen die de context bepalen waarin onze organisatie zich bevindt. Door analyse van deze indicatoren kunnen we relevante informatie aanleveren voor ons beleidsplan.

1.1 Demografische ontwikkelingen

a. Bevolking en bevolkingsdichtheid

In de gemeenten in het werkingsgebied van ELZ Westhoek woonden op 1/1/2022 101.816 inwoners. De bevolkingsdichtheid bedraagt voor het totaal van ELZ Westhoek 162 inwoners per km². Dit is beduidend **kleiner** dan de bevolkingsdichtheid van het Vlaams Gewest. Geen enkele van de gemeentes benadert de gemiddelde score van het Vlaams Gewest.

Bevolking en bevolkingsdichtheid 2022

	totaal aantal inwoners volgens Rijksregister [aantal]	bevolkingsdichtheid [per km ²]
Heuvelland	7.992	84
Houthulst	10.264	183
Ieper	35.120	267
Langemark-Poelkapelle	8.170	154
Lo-Reninge	3.218	51
Mesen	1.062	295
Poperinge	19.794	164
Vleteren	3.641	94
Zonnebeke	12.555	184
Vlaams Gewest	6.712.775	493
Westhoek	101.816	162

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

b. Leeftijdsverdeling

Grafiek 1 geeft de leeftijdsverdeling in Eerstelijnszone Westhoek weer. **19,4 %** van de bevolking in **ELZ Westhoek** is jonger dan 18 jaar. **58,7%** van de bevolking is tussen 18 en 64 jaar. **21,9%** van de bevolking is 65 jaar of ouder.

In vergelijking met het **Vlaams Gewest** heeft de **ELZ Westhoek** een **even groot** aandeel jongeren, een **kleiner** aandeel bevolking op beroepsactieve leeftijd en een **groter** aandeel ouderen.

Inwoners naar leeftijdsgroep, % t.o.v. alle inwoners (2022) - Grafiek 1

	0-17 jaar (t.o.v. inwoners)	18-64 jaar (t.o.v. inwoners)	65+ jaar (t.o.v. inwoners)
Heuvelland	19,7	59,8	20,5
Houthulst	20,7	60,4	18,9
Ieper	18,1	58,0	23,9
Langemark-Poelkapelle	20,4	60,2	19,3
Lo-Reninge	20,8	59,2	20,0
Mesen	24,9	57,3	17,9
Poperinge	19,1	57,2	23,8
Vleteren	21,7	58,4	19,9
Zonnebeke	20,4	59,8	19,8
Westhoek	19,4	58,7	21,9
Vlaams Gewest	19,4	59,7	20,9

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

c. Demografische vooruitzichten alleenwonenden Vlaanderen

Begin 2030 zullen er volgens de demografische vooruitzichten van Statistiek Vlaanderen van 2021 naar verwachting bijna 1,05 miljoen personen van 18 jaar of ouder alleen wonen in het Vlaamse Gewest. Dat zijn afgerond 133.000 alleenwonenden meer dan in 2020. Tegenover begin 2020 zal het aantal alleenwonenden stijgen met 15%. Tussen 2010 en 2020 was er een gelijkaardige toename van het aantal alleenwonenden (+15%).

Het aandeel alleenwonenden in de volwassen bevolking zal tussen 2020 en 2030 stijgen van 17% tot 19%. In 2010 lag dat aandeel op 16%.

Het aantal alleenwonende 67-plussers zal tussen 2020 en 2030 naar verwachting verder stijgen (+27%). Dat is een sterkere groei dan tussen 2010 en 2020 (+19%). Het Vlaamse Gewest zal in 2030 naar schatting bijna 93.000 meer alleenwonende 67-plussers tellen dan in 2020.

Ook het aantal alleenwonende 40- tot 66-jarigen zal tussen 2020 en 2030 naar verwachting blijven stijgen tot bijna 381.000. Dat zijn er afgerond 14.000 meer dan in 2020 (+4%). Deze verwachte groei is minder sterk dan de groei tussen 2010 en 2020 (+16%).

In 2030 zullen er naar verwachting ongeveer 26.000 18- tot 39-jarigen meer alleen wonen dan in 2020 (+13%). Tussen 2010 en 2020 groeide dat aantal met 7%.

De groei van het aantal alleenwonenden concentreert zich dus voornamelijk bij de 67-plussers.

Het aandeel alleenwonenden per leeftijdsgroep zal licht toenemen tussen 2020 en 2030: van 29% naar 30% bij de 67-plussers, van 15% naar 16% bij de 40- tot 66-jarigen en van 12% naar 13% bij de 18- tot 39-jarigen.

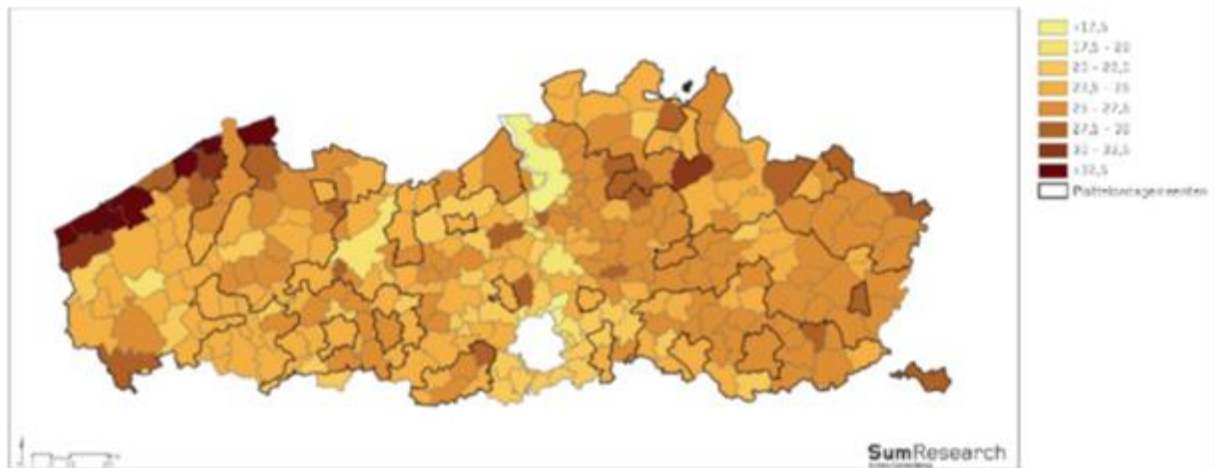
De tijdelijke versnelde toename van het aantal alleenwonenden tussen 2020 en 2030 is een gevolg van de plotse daling van de internationale emigratie ten gevolge van de COVID-19-pandemie. In gewone omstandigheden zouden meer alleenwonende 18- tot 66-jarigen naar het buitenland emigreren.

Bron: Statbel

d. Demografische vooruitzichten vergrijzing

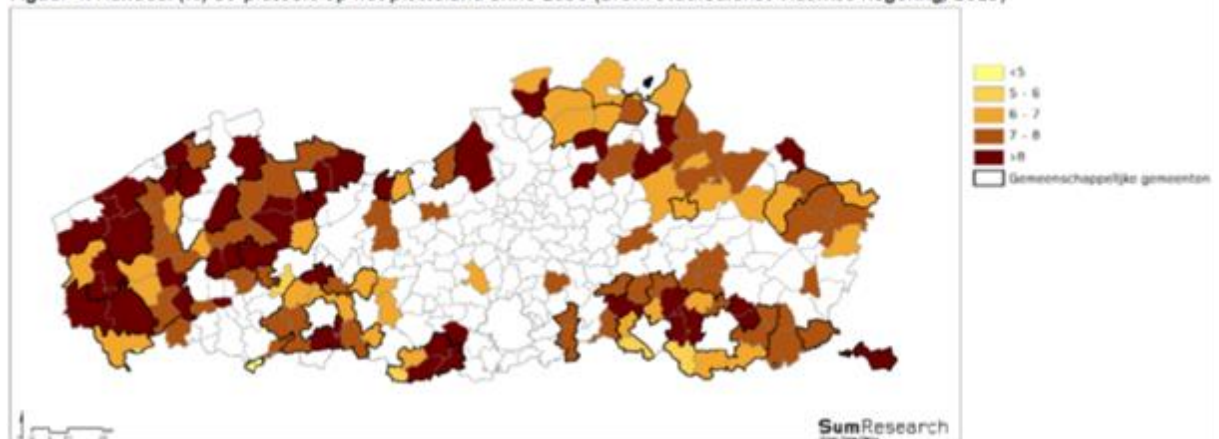
Onze samenleving vergrijst. Het Federaal Planbureau raamt dat de Vlaamse bevolking ouder dan 60 jaar zal stijgen van 1.607.356 in 2014 naar 2.318.951 in 2060, of een stijging van 44,3%. Het aantal 80 plussers zal volgens dezelfde raming meer dan verdubbelen: van 360.997 naar zo'n 800.000. Het gaat om een **dubbele vergrijzing**: de oudere populatie groeit omdat iedereen ouder wordt en omdat de babyboomgeneratie nu op pensioen gaat.

Figuur 2: Aandeel (%) 60-79 jaar in Vlaanderen anno 2030

In een plattelandsregio als de Westhoek is de vergrijzing van de bevolking het meest zichtbaar t.o.v heel Vlaanderen. Dit is historisch gegroeid en wordt nog extra in de verf gezet door de uitstroom van jongeren (braindrain-fenomeen). In 2014 woonden zo'n 450.000 60-plussers op het platteland, dit aantal neemt volgens de prognoses van de Studiedienst van de Vlaamse regering toe tot 615.000 in 2030, of een **toename van 36,1%**. Deze toename ligt hoger dan het Vlaamse gemiddelde (+30,7%) en een stuk hoger dan de toename die in de centrumsteden is vast te stellen (+20,7%). Daarenboven kent de regio een hoog aandeel 80+.

Figuur 4: Aandeel (%) 80-plussers op het platteland anno 2030 (Bron: Studiedienst Vlaamse Regering, 2015)

Bron: Studiedienst Vlaamse Regering, 2015

e. Huishoudentypes

Eerstelijnszone Westhoek telt in totaal 43.733 huishoudens. We delen de huishoudens in tabel 4 verder op in 3 grote groepen: de alleenstaanden, meerpersoonshuishoudens met minderjarige kinderen en meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige kinderen. De eenoudergezinnen behoren tot de tweede groep en worden verder apart besproken (zie tabel 5). In **Eerstelijnszone Westhoek** zijn er **13.852** huishoudens die uit 1 persoon bestaan. Dit is **31,7%** van het totaal aantal huishoudens.

Het aandeel alleenstaanden is **lager** in **ELZ Westhoek** dan in het **Vlaams Gewest (32,6%)**. **10.738** huishoudens in **Eerstelijnszone Westhoek** bestaan uit minstens 2 personen met minderjarige kind(eren). Dit is **24,6%** van het aantal huishoudens. Het aandeel is **gelijk** aan dat in het **Vlaams Gewest (24,4%)**.

Tot slot zijn er in **Eerstelijnszone Westhoek** ook **19.143** meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige kinderen. Dit is **43,8%** van de huishoudens. Meerpersoonshuishouden zonder minderjarige kinderen is het meest voorkomende huishoudentype in het **Vlaams Gewest (43,0%** van de huishoudens). In nagenoeg alle eerstelijnszones is dit het meest voorkomende huishoudentype.

Huishoudentypes (2022) - tabel 4

	private huishoudens	alleenwonend	meerpersoonshuishoudens met minstens 1 minderjarig kind	meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige kinderen
Heuveland	3.404	1.021	861	1.522
Houthulst	4.222	1.220	1.190	1.812
Ieper	15.795	5.480	3.492	6.823
Langemark-Poelkapelle	3.319	908	875	1.536
Lo-Reninge	1.270	330	345	595
Mesen	462	161	147	154
Poperinge	8.575	2.824	2.033	3.718
Vleteren	1.465	424	406	635
Zonnebeke	5.221	1.484	1.389	2.348
Westhoek	43.733	13.852 (31,7%)	10.738 (24,6%)	19.143 (43,8%)
Vlaams Gewest	2.885.810	941.639 (32,6%)	704.527 (24,4%)	1.239.644 (43%)

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Binnen de groep meerpersoonshuishoudens met minderjarige kinderen bekijken we vervolgens de groep **éénoudergezinnen**. In 2022 waren er in **ELZ Westhoek 1.635** éénoudergezinnen. Dit is **15,2%** van het aantal meerpersoonshuishoudens met minderjarige kinderen. In het **Vlaams Gewest** ligt dit aandeel met **17,1% hoger**.

Eénoudergezinnen, aantal en % t.o.v. alle gezinnen met minstens 1 minderjarig kind (2022) - tabel 5

	éénoudergezin met minstens 1 minderjarig kind [aantal]	éénoudergezin met min. 1 minderjarig (LIPRO) kind (t.o.v. huish. met min. 1 minderj. (LIPRO) kind) [%]
Heuveland	119	13,8
Houthulst	156	13,1
Ieper	620	17,8
Langemark-Poelkapelle	103	11,8
Lo-Reninge	55	15,9
Mesen	31	21,1
Poperinge	333	16,4
Vleteren	46	11,3
Zonnebeke	172	12,4
Westhoek	1.635	15,2
Vlaams Gewest	120.349	17,1

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

In tabel 6 bekijken we 3 leeftijdsgroepen van **alleenwonenden**: 18-64 jaar, 65-74 jaar en 75+. In het werkingsgebied van **ELZ Westhoek** zijn er **7.605** alleenwonenden in de leeftijdsgroep 18-64 jaar. Dit betekent dat **12,7%** van de 18-64-jarigen alleen woont. Dit aandeel is **lager** dan gemiddeld in het **Vlaams Gewest**.

Er zijn **2.336** alleenwonenden in de leeftijdscategorie 65-74 jaar. Dit is **21,0%** van de 65-74 jarigen. Dit aandeel is **lager** dan gemiddeld in het **Vlaams Gewest**.

Tot slot zijn er **3.910** alleenwonenden in de leeftijdscategorie van 75 jaar of ouder. Dit betekent dat ten opzichte van alle 75-plussers **35,1%** alleen woont. Het aandeel voor het **Vlaams Gewest** bedraagt **34,3%**. Het aandeel van **ELZ Westhoek** ligt **hoger** dan gemiddeld in het **Vlaams Gewest**.

Alleenwonenden naar leeftijd, aantal (2022) - tabel 6

	alleenwonend 18-64 jaar	alleenwonend 65-74 jaar	alleenwonend 75+ jaar
Heuvelland	554	187	280
Houthulst	666	179	375
Ieper	3.115	928	1.436
Langemark-Poelkapelle	486	143	279
Lo-Reninge	192	40	98
Mesen	100	32	29
Poperinge	1.437	527	860
Vleteren	240	55	129
Zonnebeke	815	245	424
Westhoek	7.605	2.336	3.910
Vlaams Gewest	549.462	158.887	233.007

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

f. Demografische coëfficiënten

Een laatste manier om inzicht te krijgen in de leeftijdsstructuur van de bevolking is aan de hand van de demografische coëfficiënten: groene druk, grijze druk en familiale zorgindex. Ze geven telkens een verhouding weer tussen de verschillende leeftijdsgroepen in de bevolking.

De **groene druk** geeft de verhouding van de jongeren (0-19 jaar) op de bevolking van 20 tot 64 jaar. De groene druk geeft aan hoeveel kinderen en jongeren er onderhouden moeten worden door de bevolking op beroepsactieve leeftijd. Bij een hogere groene druk zijn er dus relatief meer jongeren in vergelijking met de bevolking van 20 tot 64 jaar. In 2022 waren er in **ELZ Westhoek** voor 100 personen in de leeftijdsgroep 20-64 jaar **38,1** jongeren.

De groene druk is **groter** in **ELZ Westhoek** dan in het **Vlaams Gewest**.

De **grijze druk** geeft de verhouding weer van het aantal ouderen (65 jaar of ouder) op het aantal inwoners op beroepsactieve leeftijd (20-64 jaar). De grijze druk geeft aan hoeveel ouderen er onderhouden moeten worden door de bevolking op beroepsactieve leeftijd. Bij een hogere grijze druk zijn er dus relatief meer ouderen in vergelijking met de 20 tot 64-jarigen. In het werkingsgebied van **ELZ Westhoek** is de verhouding ouderen/mensen op beroepsactieve leeftijd **38,7**: per 100 mensen op beroepsactieve leeftijd zijn er **38,7** 65-plussers. De grijze druk in **ELZ Westhoek** is **groter** dan deze in het **Vlaams Gewest**.

De **familiale zorgindex** geeft de verhouding weer van de hoogbejaarden (80 jaar of ouder) op de 50 tot 59-jarigen. Het is een aanduiding van hoeveel hoogbejaarden er zijn in verhouding tot de bevolking die er normaliter zorg moet dragen. Deze maat wordt vaak gebruikt om in te schatten hoe groot de groep potentiële mantelzorgers is. Hoe hoger de waarde, hoe meer 80-plussers er zijn per 50-59-jarige. In het **Vlaams Gewest** zijn er in 2022 **43,9** 80-plussers per 100

mensen van 50 tot 59 jaar. Het werkingsgebied **ELZ Westhoek** heeft met **48,0** een **hogere** familiale zorgindex dan gemiddeld genomen in het **Vlaams Gewest**.

Demografische coëfficiënten (2022)

	grijze druk	groene druk	familiale zorgindex
Heuvelland	35,6	37,7	39,3
Houthulst	32,7	37,8	44,6
Ieper	42,7	35,3	53,1
Langemark-Poelkapelle	34,9	38,5	44,5
Lo-Reninge	33,7	41,8	47,2
Mesen	32,6	45,5	44,8
Poperinge	43,6	37,7	52,0
Vleteren	36,7	45,5	48,7
Zonnebeke	34,4	38,9	43,4
Westhoek	39,0	37,6	48,6
Vlaams Gewest	36,6	37,3	43,9

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

1.2 Economische ontwikkelingen

a. Economische positie

De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) berekent voor elke persoon een socio-economische positie. Er wordt in eerste instantie een onderscheid gemaakt tussen de werkende bevolking, de werkzoekende bevolking, en de niet-beroepsactieve bevolking:

- De werkende bevolking omvat de loontrekkenden met één of meer jobs in loondienst (zowel in de private als in de overheidssector), de zelfstandigen en de helpers. Een helper staat een zelfstandige bij in de uitoefening van diens beroep zonder hiervoor door een arbeidsovereenkomst verbonden te zijn.
- De werkzoekenden zijn degenen met een werkloosheidsuitkering of een overbruggingsuitkering.
- De niet-beroepsactieve groep wordt gedefinieerd als het deel van de bevolking dat zich niet aanbiedt op de arbeidsmarkt, maar wel een uitkering krijgt vanuit de Belgische sociale zekerheid, bijvoorbeeld kinderbijslag, loopbaanonderbrekingsvergoeding, pensioen, leefloon of financiële hulp, tegemoetkoming aan personen met een handicap.
- Naast deze drie hoofdcategorieën wordt een restcategorie 'anderen' omschreven. Dit is een zeer diverse groep van personen die geen directe link hebben met de Belgische sociale zekerheid, bijvoorbeeld grensarbeiders, personen die in België werken voor een organisatie/onderneming die niet bijdrageplichtig is aan de Belgische sociale zekerheid, huishoudpersoneel dat niet is aangegeven bij de RSZ, maar ook huisvrouwen/huismannen, kinderen die niet gekend zijn bij de diensten voor kinderbijslag, geschorste werkzoekenden, ouderen van wie de partner het gezinspensioen ontvangt, ... Deze groep anderen bevat zowel niet-beroepsactieven (vb. huismannen en -vrouwen), als werkenden (vb. werknemers bij de

Europese instellingen). Lokaal dient men er rekening mee te houden dat de samenstelling van deze restgroep erg kan verschillen.

In het werkingsgebied van **ELZ Westhoek** heeft **46,2%** van de bevolking een job (werkend), **1,1%** van de bevolking is werkzoekend met een RVA-uitkering en **47,1%** van de bevolking is niet beroepsactief. **5,6%** van de bevolking in de ELZ is niet gekend bij de Belgische sociale zekerheid.

Tabel 7 | Socio-economische positie, aantal (2019)

	werkenden	werkzoekenden	niet beroepsactieven	andere socio economische positie
Heuvelland	3.655	96	3.526	630
Houthulst	4.819	109	4.659	498
Ieper	15.675	480	16.937	1.824
Langemark-Poelkapelle	3.815	79	3.541	599
Lo-Reninge	1.613	23	1.487	166
Mesen	401	25	521	116
Poperinge	8.872	178	9.607	1.059
Vleteren	1.743	27	1.714	205
Zonnebeke	6.107	106	5.714	557
Westhoek	46.700	1.123	47.706	5.654
Vlaams Gewest	2.900.826	104.170	3.076.860	512.965

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ | provincies.incijfers.be

In vergelijking met het **Vlaams Gewest** is er in de **ELZ Westhoek** een **groter** aandeel werkenden, een **kleiner** aandeel werkzoekenden, een **ongeveer even groot** aandeel niet-beroepsactieven en een **kleiner** aandeel 'anderen'.

De twee grootste groepen binnen de groep niet-beroepsactieven zijn de (brug)gepensioneerden en de kinderen die recht hebben op kinderbijslag. In **ELZ Westhoek** is **20,9%** van de bevolking (brug)gepensionerd. **23,0%** van de bevolking is een rechtgevend kind voor kinderbijslag.

In **Mesen** scoren ze hoger op het aantal vrijgestelde werkzoekenden, personen met leefloon (3 keer meer) en volledige arbeidsongeschiktheid dan het gemiddelde in de **Westhoek**. In **Ieper** zijn er dubbel zo veel leefloongerechtigde personen dan gemiddeld in de **Westhoek**. Het aantal bruggepensioneerden is hoger in **Ieper** en **Poperinge**, waardoor de groep niet-beroepsactieven daar beduidend groter is dan de groep beroepsactieven.

Tabel 8 | Detail van de niet-beroepsactieven, % t.o.v. alle inwoners (2019)

	in volledige loopbaan onderbreking	vrijgestelde werkzoekenden	personen met leefloon / financiële hulp	(brug) gepensioneerden	rechtgevend kinderen voor kinderbijslag	volledige arbeidsongeschikten	personen met tegemoetkoming aan personen met een handicap
Heuvelland	0,1	0,3	0,1	19,0	22,8	1,8	0,5
Houthulst	0,1	0,3	0,1	18,6	23,9	2,4	0,7
leper	0,1	0,4	0,4	23,2	21,5	2,3	0,6
Langemark Poelkapelle	0,1	0,1	0,3	18,3	23,2	1,7	0,4
Lo-Reninge	0,1	0,3	0,2	17,0	25,3	1,9	0,4
Mesen	0,2	0,6	0,7	17,8	26,1	3,3	0,5
Poperinge	0,1	0,4	0,3	22,4	23,0	1,9	0,7
Vleteren	0,1	0,2	0,1	18,5	25,6	1,4	0,5
Zonnebeke	0,1	0,2	0,1	18,9	24,6	1,6	0,3
Westhoek	0,1	0,3	0,2	20,9	23,0	2,0	0,6
Vlaams Gewest	0,1	0,4	0,5	20,2	22,9	2,0	0,5

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ | provincies.incijfers.be

b. Verhoogde tegemoetkoming

De **verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering** maakt de gezondheidszorg goedkoper voor personen met een laag inkomen. Omdat de tegemoetkoming voor verschillende groepen automatisch verkregen wordt, is het aantal rechthebbenden op deze tegemoetkoming, en de personen die daarvan ten laste vallen, een goede indicator om een inschatting te maken van de groep met een laag inkomen. Bij de oudere bevolking is dit minder het geval omdat het netto belastbaar inkomen bij 65-plussers niet altijd goed overeenkomt met het reëel beschikbaar inkomen (er wordt geen rekening gehouden met aanvullende pensioenen, roerende inkomsten en het kadastraal inkomen). Voor de oudere leeftijdsgroepen tonen we hier de **inkomensgarantie voor ouderen** (IGO), een uitkering die toegekend wordt aan 65-plussers die niet over voldoende financiële middelen beschikken.

11,9% van de kinderen en jongeren (0-24 jaar) in de **ELZ Westhoek** heeft een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Dit betekent dat dit kinderen en jongeren zijn die opgroeien in een gezin met een laag inkomen. Het aandeel in **ELZ Westhoek** is **lager** dan gemiddeld genomen in het **Vlaams Gewest** (15,4%).

12,2% van de bevolking van 25-64 jaar in **ELZ Westhoek** heeft een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Dit aandeel is **hoger** dan gemiddeld genomen in het **Vlaams Gewest** (11,1%).

Tot slot ontvangt **4,8%** van de ouderen (65+) een inkomensgarantie voor ouderen. Dit aandeel is **hoger** dan gemiddeld genomen in het **Vlaams Gewest** (3,7%).

Verhoogde tegemoetkoming bij 0-64-jarigen en IGO bij 65-plussers, % t.o.v. leeftijdsgroep

	0-24 jaar met verhoogde tegemoetkoming (t.o.v. 0-24 jaar in de ziekteverzekering) [2020]	25-64 jaar met verhoogde tegemoetkoming (t.o.v. 25-64 jaar in de ziekteverzekering) [2020]	65+ met een inkomensgarantie (IGO of GIB) (t.o.v. 65+) [2021]
Heuvelland	10,7	10,7	4,5
Houthulst	7,8	10,5	6,4
leper	14,7	14,4	4,2
Langemark-Poelkapelle	11,6	10,1	4,1
Lo-Reninge	10,1	10,0	6,5
Mesen	21,8	20,0	4,9
Poperinge	12,1	13,1	5,6
Vleteren	10,6	10,2	7,2
Zonnebeke	8,8	9,0	3,9
Westhoek	11,9	12,2	4,8
Vlaams Gewest	15,4	11,1	3,7

Bron: InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be, Federale Pensioendienst | provincies.incijfers.be

c. Zorgbudgetten

Een zorgbudget is een maandelijkse tegemoetkoming voor personen die veel zorg nodig hebben, zoals mensen met ernstige gezondheidsproblemen of een handicap.

We bespreken 2 soorten:

- Het **zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden** (vroeger de zorgverzekering) voor personen die veel zorg nodig hebben, zoals ouderen die in een woonzorgcentrum verblijven (zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in de residentiële zorg) of mensen die thuis veel ondersteuning nodig hebben (zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in de mantel- en thuiszorg).
- Het **zorgbudget voor ouderen met een zorgnood** (vroeger de Tegemoetkoming Hulp aan Bejaarden of THAB) is een financiële tegemoetkoming voor ouderen (vanaf 65 jaar) die moeilijkheden ondervinden bij het uitvoeren van dagelijkse taken. De tegemoetkoming is bedoeld om de kosten ten gevolge van de zorg te vergoeden. Ze wordt enkel toegekend aan personen met een beperkt inkomen.

Eerst bekijken we de zorgbudgetten voor zwaar zorgbehoevenden. De zorgbudgetten zijn leeftijdsonafhankelijk, maar het merendeel wordt toegekend aan personen ouder dan 65 jaar. In **ELZ Westhoek** worden **3.398** zorgbudgetten toegekend in een mantel- en thuiszorgsituatie. **1.550** zorgbudgetten worden toegekend omwille van zorg in een residentiële setting.

4.034 zorgbudgetten (thuiszorg en residentiële zorg samen) worden toegekend aan 65-plussers. Dit betekent dat **18,3%** van de 65-plussers een zorgbudget krijgt. Dit aandeel is in **ELZ Westhoek hoger** dan gemiddeld in het **Vlaams Gewest**.

3.461 ouderen, of **15,7%** van de 65-plussers krijgen bovenop een zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden ook een zorgbudget voor ouderen. Dit aandeel is **hoger** dan gemiddeld genomen in het **Vlaams Gewest**.

Zorgbudgetten (2021)

	zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in de mantel- en thuiszorg	zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in de residentiële zorg	zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden 65+	zorgbudget voor ouderen
Heuvelland	253	74	266	238
Houthulst	471	181	493	329
Ieper	1.168	596	1.462	1.289
Langemark- Poelkapelle	240	88	264	261
Lo-Reninge	94	79	150	107
Mesen	39	1	33	26
Poperinge	673	307	786	723
Vleteren	91	37	103	114
Zonnebeke	369	187	477	374
Westhoek	3.398	1.550	4.034	3.461
Vlaams Gewest	189.500	76.200	211.662	94.607

Bron: Vlaamse Sociale Bescherming | [provincies.incijfers.be](#) | Directie-generaal Personen met een handicap & Vlaamse Sociale Bescherming | [provincies.incijfers.be](#)

d. Kansarmoede-index Kind en Gezin

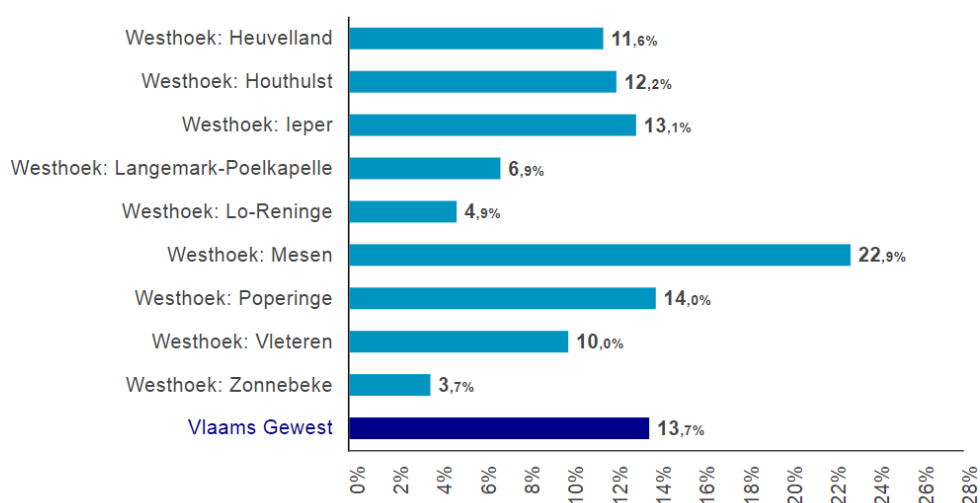
De kansarmoede-index van Kind en Gezin is een inschatting van het aandeel kinderen van 0 tot 3 jaar dat opgroeit in een kansarm gezin. Omdat het om kleine aantallen gaat, neemt Kind en Gezin hiervoor een gemiddelde over drie jaar. De kansarmoede wordt ingeschat door de regioverpleegkundigen tijdens de contacten bij gezinnen aan huis.

Een gezin dat op minstens drie van de onderstaande criteria scoort, wordt daarbij beschouwd als kansarm:

- het maandinkomen van een gezin
- de arbeidssituatie van de ouders
- de opleiding van de ouders
- de huisvesting
- de ontwikkeling van de kinderen
- de gezondheid

De kansarmoede-index van Kind en Gezin bedraagt **13,7** voor het **Vlaams Gewest**. De waarden voor de gemeenten van de ELZ Westhoek **variëren van 3,7 in Zonnebeke tot 22,9 in Mesen**. De kansarmoede-index van Kind en Gezin is **niet beschikbaar op het niveau van de eerstelijnszones**.

Grafiek 14 | Kansarmoede-index Kind en Gezin (2020)

Bron: Opgroeien | provincies.incijfers.be

1.3 Sociaal-culturele ontwikkelingen

a. Chronische aandoening

‘Statuut chronische aandoeningen’ betreft die personen die in het kader van de ziekteverzekering als chronisch ziek worden geregistreerd.

In het werkingsgebied van **ELZ Westhoek** heeft **13,8%** van de verzekerden in de ziekteverzekering een statuut van chronische aandoening. Het aandeel is **hoger** dan gemiddeld in het **Vlaams Gewest** (11,3%).

Chronische aandoening

	statuut chronische aandoeningen (t.o.v. personen in de ziekteverzekering) [%] [2018]
Heuvelland	12,7
Houthulst	13,5
Ieper	14,5
Langemark-Poelkapelle	12,5
Lo-Reninge	13,9
Mese	13,0
Poperinge	14,2
Vleteren	12,4
Zonnebeke	13,0
Westhoek	13,8
Vlaams Gewest	11,3

Bron: InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be
Agentschap Zorg en Gezondheid - Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling
FOD Sociale Zekerheid, Directie-generaal Personen met een handicap | provincies.incijfers.be

b. BEL-score

‘BEL-score’: wordt door de diensten gezinszorg gehanteerd als maat voor zorgbehoevendheid van ouderen in de thuissituatie. Een score van 35 of meer wordt beschouwd als zwaar zorgbehoevend.

De gemiddelde BEL-score van 65-plussers die thuiszorg ontvangen, bedraagt in het **Vlaams Gewest 28,3**. We beschikken hier enkel over de gemiddelde waarden voor de gemeenten, dus voor het werkingsgebied van **ELZ Westhoek** kon deze waarde niet berekend worden. Op gemeenteniveau varieert de gemiddelde BEL-score van **23,6** in **Ieper** tot **32,1** in **Houthulst**.

Gemiddelde BEL-score

	gemiddelde BEL-score gezinszorg 65+ [bel score] [2020]
Heuvelland	27,8
Houthulst	32,1
Ieper	23,6
Langemark-Poelkapelle	25,6
Lo-Reninge	29,6
Mesen	28,9
Poperinge	26,6
Vleteren	25,1
Zonnebeke	24,9
Westhoek	-
Vlaams Gewest	28,3

Bron: InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be Agentschap Zorg en Gezondheid - Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling FOD Sociale Zekerheid, Directie-generaal Personen met een handicap | provincies.incijfers.be

c. Personen met een handicap

‘Erkend als persoon met een handicap’: de Directie-generaal Personen met een handicap beslist na medische evaluatie over een erkenning als persoon met handicap in volgende gevallen:

- ofwel een erkenning bij verlies van verdienvermogen tot een derde of minder dan wat een valide persoon op de gewone arbeidsmarkt kan verdienen,
- ofwel een erkenning bij minstens 7 punten op de schaal van zelfredzaamheid.

Per 1.000 18-plussers zijn er in **ELZ Westhoek 133,49** personen erkend door de Directie-generaal Personen met een handicap. In het **Vlaams Gewest** ligt dit op **62,25** per 1.000.

Personen met een handicap

	erkend door DG personen met een handicap (t.o.v. inwoners 18+) [per 1.000] [2022]
Heuvelland	115,91
Houthulst	121,74
Ieper	146,62
Langemark-Poelkapelle	129,14
Lo-Reninge	110,28
Mesen	152,88
Poperinge	139,73
Vleteren	114,15
Zonnebeke	119,32
Westhoek	133,49
Vlaams Gewest	62,25

Bron: InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be Agentschap Zorg en Gezondheid - Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling FOD Sociale Zekerheid, Directie-generaal Personen met een handicap | provincies.incijfers.be

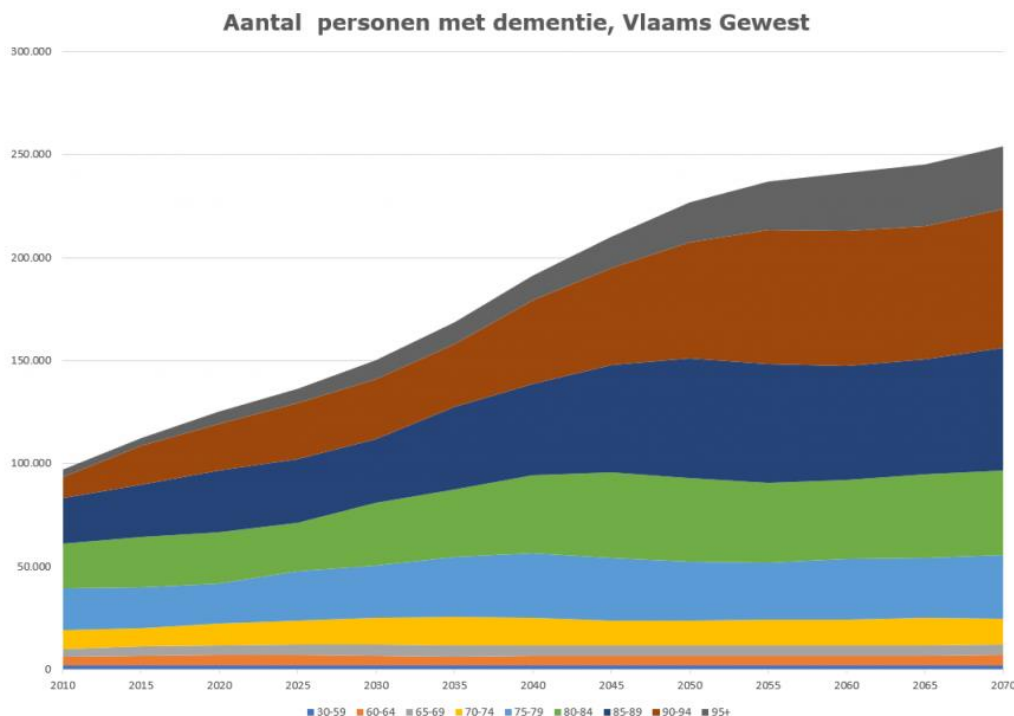
d. Prevalentie dementie

Dementie is geen normaal ouderdomsverschijnsel. Het is een ziekte die vooral, doch niet uitsluitend, oudere mensen treft. Personen met dementie vormen een groeiende groep die nood heeft aan uitgebreide en vaak gecompliceerde zorg. De natuurlijke evolutie van deze ziekte strekt zich uit over een langere periode van 6 tot 8 jaar. Voorlopig bestaat er nog geen afdoende geneeskundige remedie tegen voortschrijdende dementie. Er zijn medicijnen die de symptomen verlichten of die het verloop van de aandoening kunnen vertragen. Daarnaast zijn er niet-medicamenteuze behandelingen voor dementie die tot doel hebben de persoon met dementie en zijn naaste omgeving te helpen omgaan met de aandoening. Onderstaande figuur illustreert a.d.h.v. de prevalentie-indexcijfers uit een Europese meta-analyse (2009) hoe dementie toeneemt met hogere leeftijd.

Prevalentie-indexcijfers van dementie (2009)

	2009
prevalentie dementie 65-69 jaar	1,6
prevalentie dementie 70-74 jaar	3,5
prevalentie dementie 75-79 jaar	7,4
prevalentie dementie 80-84 jaar	15,7
prevalentie dementie 85-89 jaar	26,2
prevalentie dementie 90-94 jaar	41,0
prevalentie dementie 95+ jaar	46,3

Bron: EuroCode | provincies.incijfers.be

Bron: [Prevalentie - Expertisecentrum Dementie Vlaanderen](#)

Enkele belangrijke cijfers op een rijtje:

- Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie is dementie **prioriteit nummer 1**.
- De meest voorkomende vorm van dementie is de **ziekte van Alzheimer** (ca. 70%).
- In **Vlaanderen (Vlaams Gewest + Brussels Gewest)** hebben in 2020, volgens een schatting op basis

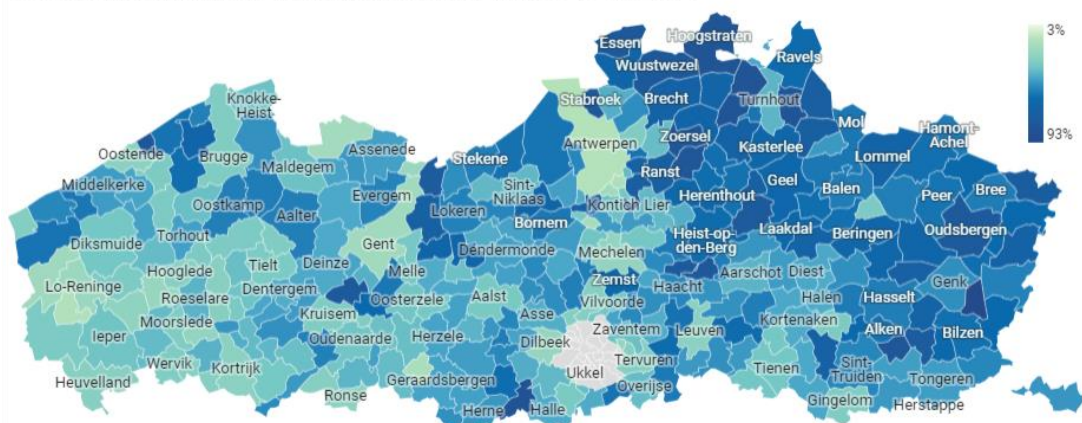
van het risicomodel van Alzheimer Europe (2019), **141.246** mensen dementie.

- Voor heel **België** is het aantal ca. **202.402**.
- Het aantal mensen met dementie op jonge leeftijd (-65 jaar) schatten we in Vlaanderen op 8.374, waarvan er maar zo'n 1.800 een formele diagnose kregen.
- De kans is **1 op 5** dat iemand in zijn leven dementie krijgt.
- **Leeftijd** is de belangrijkste risicofactor voor dementie. De kans op dementie neemt sterk toe met de leeftijd:
 - Ruim **10%** van de mensen **boven de 65 jaar** heeft dementie.
 - Ruim **20%** van de mensen **boven de 80 jaar** heeft dementie.
 - Ruim **40%** van de mensen **boven de 90 jaar** heeft dementie
- Het aantal mensen met dementie zal als gevolg van de vergrijzing **tegen 2070 verdubbeld** zijn!
- Er is een gat van **ongeveer 1 jaar** tussen de eerste symptomen van dementie en het melden ervan aan een vriend of de eigen partner.
- Pas **2 tot 3 jaar** na de eerste tekenen wordt de diagnose gesteld door een arts. Bij dementie op jonge leeftijd duurt dit nog eens dubbel zo lang.
- Dementie treft ongeveer **3 keer zoveel betrokken personen** (naasten die voor de zorg instaan en professionele hulpverleners) als het aantal mensen met dementie zelf.
- **70%** van de mensen met dementie woont thuis en wordt verzorgd door hun naaste familie en/of omgeving

e. Bevolkingsvooruitzichten dementie

De cijfers zijn gebaseerd op de bevolkingsvooruitzichten van [StatBel](#). Op deze bevolkingsprognose zijn andere risicomodellen in omloop, waarvan gebruik zou leiden tot licht afwijkende cijfers. Er is in deze berekening uitgegaan van een gelijkblijvend risico. Twee ontwikkelingen kunnen daar invloed op hebben. Via investeren in preventie en gezonde leefstijl op middelbare leeftijd (40-75 jaar) zou de prevalentie beduidend lager kunnen liggen dan de hier genoemde cijfers. Anderzijds weten we dat mensen met een niet-Westerse etniciteit een fors hoger risico lopen op dementie. Vlaamse gemeenten waar ook onder de ouderen sprake is van een diverse bevolkingssamenstelling, zullen daardoor met hogere aantallen personen met dementie geconfronteerd worden. De bevolkingsprognoses lieten niet toe met deze ontwikkeling richting (super)diversiteit rekening te houden.

% toename aantal personen met dementie, 2035 t.o.v. 2018

Bron: [Prevalentie - Expertisecentrum Dementie Vlaanderen](#)

f. Mantelzorgratio

De Zorgenquête van het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin toonde aan dat **33%** van de Vlaamse bevolking van 18 jaar en ouder mantelzorg verleent of verleende in het afgelopen jaar (uit: *Vlaams Mantelzorgplan 2022-2024*).

De mantelzorgratio geeft het aantal potentiële mantelzorgers op basis van leeftijd (40-79-jarigen) per 80-plusser weer. Dit is een puur demografisch cijfer, en wil niet zeggen dat effectief zoveel mensen mantelzorger zijn. ELZ Westhoek beschikt in 2020 over een potentieel van **6,7** mantelzorgers per 80-plusser. Tegen 2030 zal dit potentieel afnemen tot 6,2 mantelzorgers per 80-plusser. In West-Vlaanderen neemt het potentieel aan mantelzorgers af van 6,7 tot 5,8 in 2030.

Bovenop de evolutie van het potentieel aantal mantelzorgers moeten we rekening houden met bijkomende druk op mantelzorgers omwille van een aantal maatschappelijke factoren zoals gezinsverdunding, langer blijven werken, verhuisbewegingen,...

Evolutie en prognose van de mantelzorgratio (2010, 2015, 2017, 2020, 2025 en 2030)

	gemeenten totaal	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
2010	7,9	8,6	9,7
2015	7,1	7,4	8,3
2017	6,9	7,1	8,0
2020	6,7	6,7	7,7
2025	6,8	6,6	7,6
2030	6,2	5,8	6,7

Speciale waarden:, Prognose

Bron:, Statistiek Vlaanderen - Bevolkingsprojecties | provincies.incijfers.be

g. Ervaringen van de mantelzorger

Mantelzorgers zijn personen die regelmatig zorgen voor iemand met een zorg- en/of ondersteuningsnood uit hun nabije omgeving. Ze doen dit onbetaald en omdat ze een band hebben met die persoon. Vaak is dit voor hen een positieve en verrijkende ervaring. De zorg kan echter ook zwaar doorwegen. Daarom is het belangrijk dat er voldoende oog is voor ondersteuning door de verschillende overheden. Mantelzorgers en hun zorgvragers worden met heel wat knelpunten geconfronteerd.

Tabel 1. De tien meest voorkomende thema's in 2021 (en hun verhouding t.o.v. het totaal).

Tien meest bevraagde thema's	Aandeel t.o.v. het geheel
1. Het zorgbudget	26,69%
2. Andere financieel	13,36%
3. Gemeentelijke mantelzorgpremie	8,65%
4. Woonzorgcentrum	7,96%
5. Emotioneel	7,36%
6. Mantelzorgstatuut	6,96%
7. Opstart of info thuiszorg	6,13%
8. Corona	4,24%
9. Werk-mantelzorg	3,95%
10. Vragen over psychologische ondersteuning	1,72%

Bron: Knelpuntennota 2021- Vlaams Mantelzorgplatform vzw

Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 benadrukt de regierol van lokale besturen inzake de vermaatschappelijking van de zorg, lokaal sociaal beleid en de ondersteuning aan mantelzorgers. De meerwaarde van een lokale benadering van mantelzorg ligt niet alleen in de nabijheid, maar ook in de afstemming op lokale noden en kansen. Er zijn grote verschillen tussen gemeenten en eerstelijnszones op vlak van de zorgnoden, het profiel van mantelzorgers en het aanbod aan professionele zorg en ondersteuning. Daarnaast zijn er ook verschillen tussen lokale contexten en aanbod, de historiek van samenwerking over organisatiegrenzen heen en het al dan niet aandacht hebben voor mantelzorg.

Zicht op de lokale situatie en een mantelzorgbeleid dat optimaal inspeelt op de lokale noden én krachten, is bijgevolg noodzakelijk.

Op lokaal vlak zijn heel wat elementen aanwezig om op kwalitatieve manier nabije hulp te kunnen bieden. Met de vele initiatieven rond burenhulp die spontaan ontstonden in de coronacrisis, en het concept van zorgzame buurten, kwamen er recent nieuwe dynamieken tot stand met heel wat kansen om ook mantelzorgers te ondersteunen. (uit: Mantelzorgplan 2022-2024)

h. Mantelzorg geven en krijgen

Binnen ELZ Westhoek werd via burgerbevraging gepeild naar het aandeel van de inwoners dat mantelzorg geeft of krijgt. Een mantelzorger is hier een persoon die minstens één keer per maand voor zieke, gehandicapte, bejaarde familieleden, burens, vrienden of voor de opvang van kinderen instaat of krijgt.

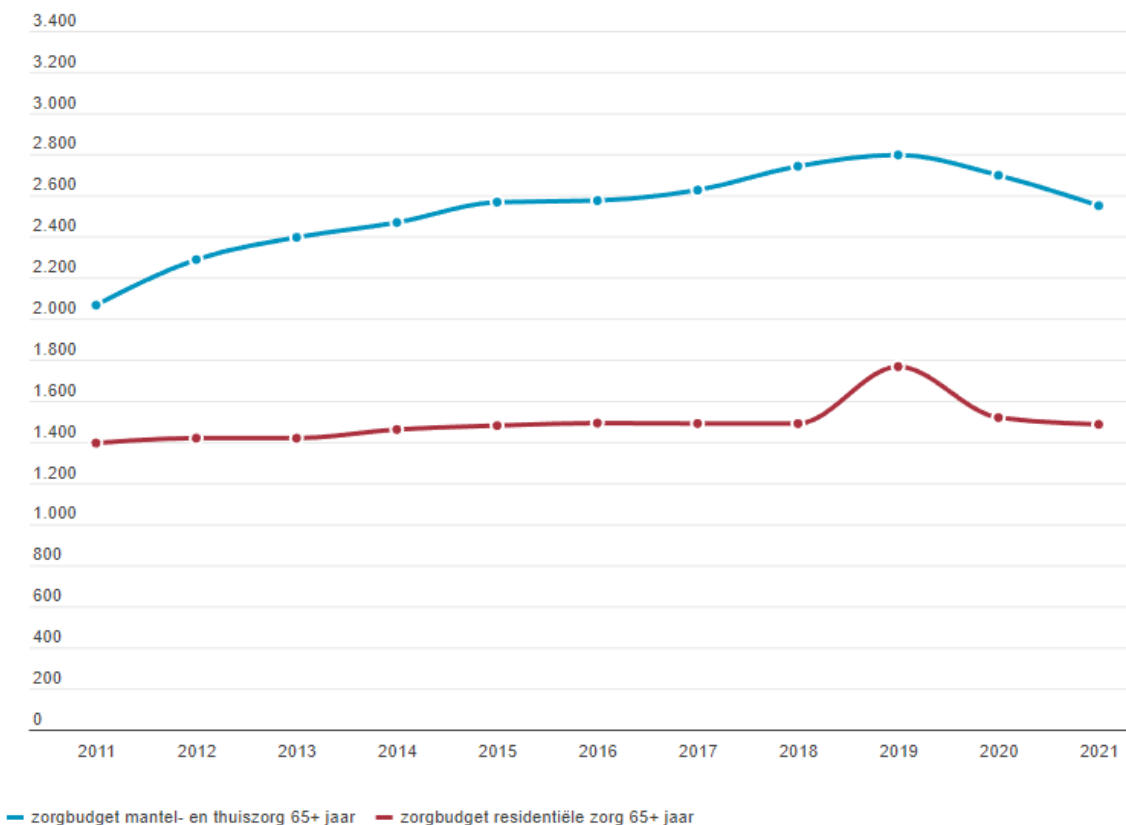
Gemeente	Aantal inwoners dat mantelzorg geeft in procenten	Aantal inwoners dat mantelzorg krijgt in procenten
Heuvelland	44	17
Houthulst	41	25
Ieper	45	24
Langemark-Poelkapelle	42	22
Lo-Reninge	38	21
Mesen	43	32
Poperinge	44	20
Vleteren	40	23
Zonnebeke	38	22
Vlaams Gewest	43	22

Bron: Burgerbevraging Gemeente-stadsmonitor Vlaanderen 2020

i. Toename van de zorgvraag

De sterke toename van het zorggebruik met hoge(re) leeftijd, en de toename van het aantal ouderen, impliceren een sterke toename van het aantal zwaar zorgbehoevende ouderen in ELZ Westhoek. We geven hier de evolutie van het zorggebruik bij 65-plussers weer, o.b.v. het aantal dossiers zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden.

Grafiek 3 | Evolutie dossiers zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in de gekozen gebieden (2011-2021)

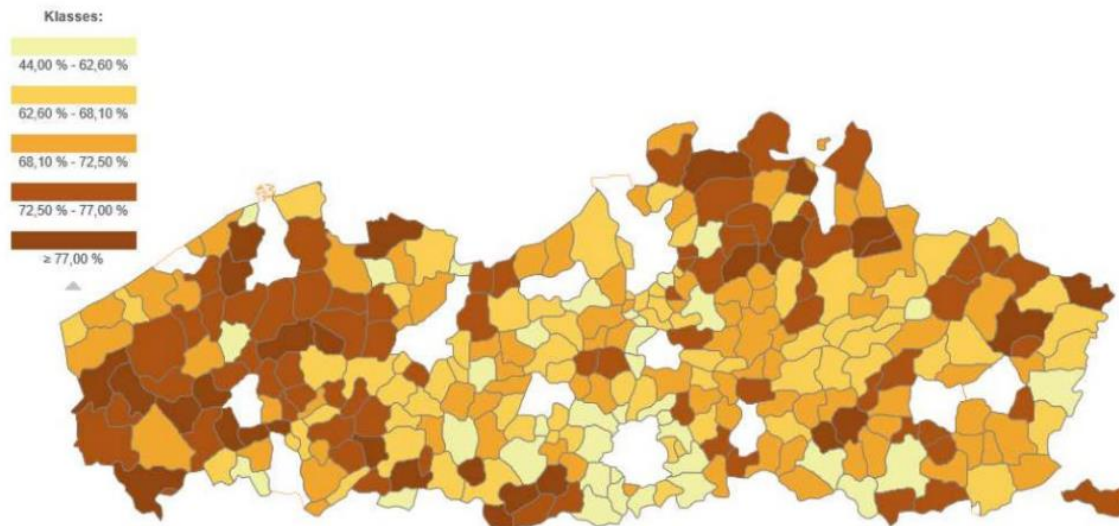

Bron: Vlaamse Sociale Bescherming | provincies.incijfers.be

j. Informele zorg

Binnen ELZ Westhoek geeft 77% van de mensen aan dat ze vinden dat er zorg gedragen wordt voor elkaar. Dat is beduidend meer dan het Vlaams gemiddelde van 68%. (uit: *Preventieve gezondheidsrapport Westhoek 2022- LOGO Midden-Wvl*)

Kaart : Aandeel (%) van de inwoners dat vindt dat er zorg wordt gedragen voor elkaar

Survey gemeente- en stadsmonitor, 2017

k. Eenzaamheid

Eenzaamheid is een belangrijke indicator voor een gebrek aan sociaal welzijn. Het is het resultaat van een persoonlijke afweging van de bestaande relaties tegenover de eigen wensen en verwachtingen ten aanzien van relaties. Gevoelens van eenzaamheid zijn voornamelijk te wijten aan een gebrek aan kwaliteit van sociale relaties, maar kunnen ook gelinkt zijn aan een tekort aan sociale contacten.

Gevoelens van eenzaamheid zijn duidelijk toegenomen tijdens de COVID-19-crisis. De resultaten van de 9e COVID-19-gezondheidsenquête tonen aan dat 31% van de bevolking van 18 jaar en ouder zich niet eenzaam voelt, **41% zich matig eenzaam voelt en 28% zich ernstig eenzaam voelt**. Ter vergelijking, voor COVID-19 voelde 15% van de Belgen zich niet sociaal eenzaam, 65% voelde zich niet emotioneel eenzaam. Er worden geen leeftijdsverschillen waargenomen, maar sommige groepen ervaren meer eenzaamheid:

- Vrouwen t.o.v. mannen;
- Alleenstaanden met kinderen en alleenwonenden t.o.v. koppels met of zonder kinderen en personen die samenleven met ouders, familie, vrienden of kennissen;
- Personen met hoogstens een diploma middelbaar onderwijs t.o.v. personen met een diploma hoger onderwijs;
- Personen die invalide of werkloos zijn t.o.v. personen met betaald werk en gepensioneerden.

De 9e gezondheidsenquête maakte geen onderscheid tussen sociale en emotionele eenzaamheid.

I. Tevredenheid zorgaanbod

ELZ Westhoek scoort met 74% aanzienlijk slechter dan Vlaams gemiddeld (88%).

Tevredenheid over het aanbod aan gezondheidsvoorzieningen: aandeel (%) van de inwoners dat tevreden is over de gezondheidsvoorzieningen in de gemeente/stad, 2020

%	Eens
Heuvelland	78
Houthulst	79
Ieper	92
Langemark-Poelkapelle	87
Lo-Reninge	75
Mesen	10
Poperinge	90
Vleteren	72
Zonnebeke	84
ELZ Westhoek	74
ELZ Midden WVL	89
ELZ RITS	89
Logo	85
Vlaams Gewest	88

Survey gemeente- en stadsmonitor, 2020

Inwoners die tevreden zijn over gezondheidsvoorzieningen, 2020 in procenten

m. Vrijwilligers

Vrijwilligerswerk, zoals vastgelegd in de Belgische wet, dekt een beperkter spectrum aan burgeracties in een georganiseerd kader: binnen een vereniging, openbare dienst of sociale onderneming. Volgens deze definitie zijn er ruim 735.000 vrijwilligers in België, dat is **7,8%** van de bevolking. Het engagement dat vrijwilligers willen aangaan, is belangrijk oa ikv de uitrol van buurtgerichte zorgnetwerken.

Bron: Vrijwilligerswerk in België – Kerncijfers 2019 (Koning Boudewijnstichting)

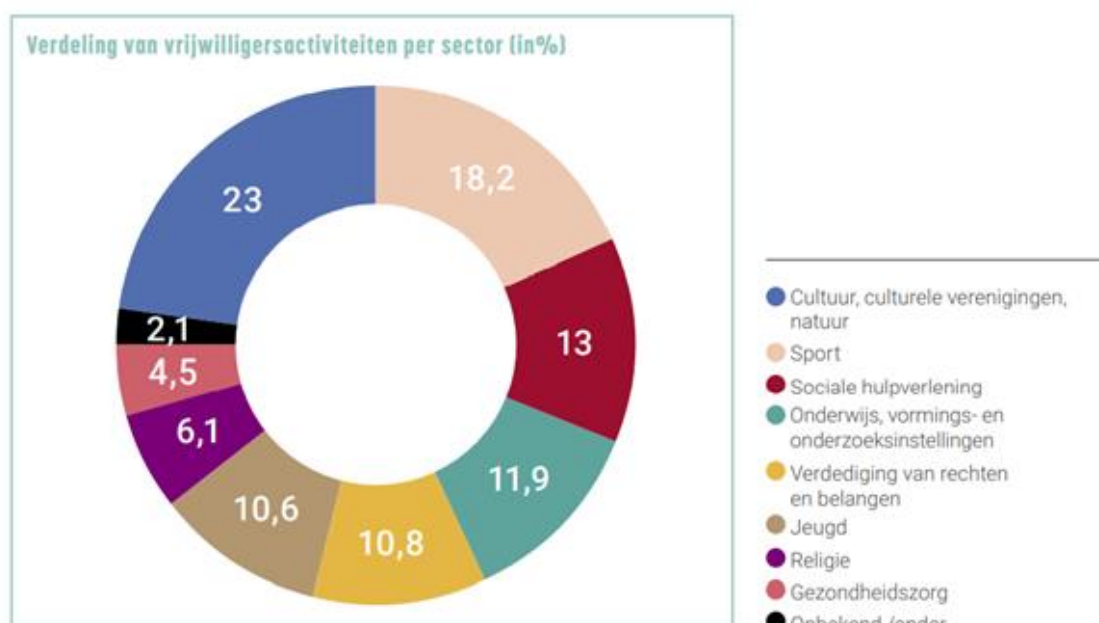
Inzet van vrijwilligers in België en de drie Gewesten van het land

		Brussel	Vlaanderen	Wallonië	België
Vrijwillige inzet in een georganiseerd kader (in organisaties)	Aantal	61.969	478.210	195.560	735.739
	% bevolking	6,4%	8,8%	6,6%	7,8%
'Directe' of informele vrijwillige inzet (buiten organisaties)	Aantal	23.719	70.219	36.844	130.782
	% bevolking	2,5%	1,3%	1,2%	1,4%
Totaalcijfer vrijwillige inzet	Aantal	85.688	548.429	232.404	866.521
		8,9%	10,1%	7,8%	9,2%

1.4 Technologische ontwikkelingen

a. Digitale vaardigheden bij burgers in Vlaanderen

In 2021 had **54%** van de inwoners van het Vlaamse Gewest van 16 tot 74 jaar minstens digitale basisvaardigheden. Dat betekent dat die personen beschikken over de nodige basisvaardigheden op vlak van het opzoeken en controleren van online informatie, het online communiceren, het gebruiken van software, het beheren van persoonlijke gegevens op het internet en het oplossen van problemen of het omgaan met computers of elektronische apparaten. **26%** van de bevolking had meer gevorderde vaardigheden op al deze aspecten.

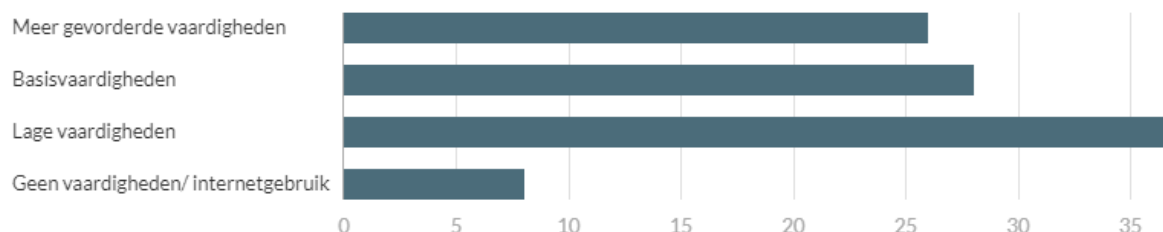

Daartegenover staat dat **46%** van de bevolking van 16 tot 74 jaar de nodige digitale basisvaardigheden mist: 37% heeft lage digitale vaardigheden en 8% heeft geen digitale vaardigheden of heeft geen internet gebruikt in de voorbije 3 maanden.

Vergelijkbare cijfers voor de periode vóór 2021 zijn niet beschikbaar.

Digitale vaardigheden bij bevolking van 16 tot 74 jaar

Vlaams Gewest, 2021, in %

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Zie: 'Meer info over definities en bronnen.'

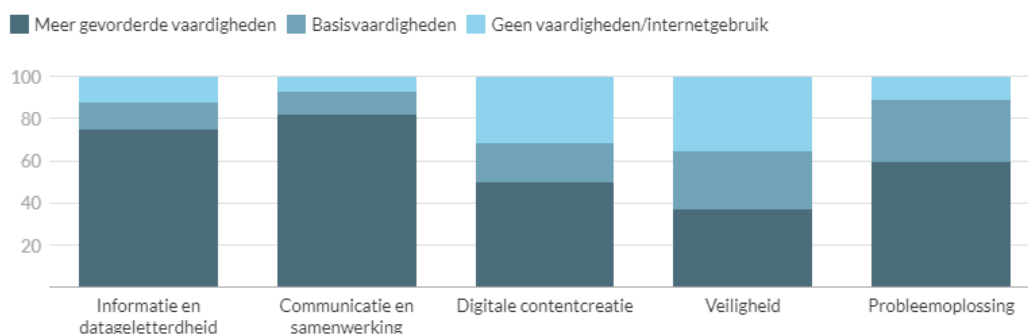
Bron: Enquête ICT- en internetgebruik bij huishoudens Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Ongeveer 9 op de 10 beschikten in 2021 over basisvaardigheden of meer gevorderde vaardigheden op vlak van informatie en datageletterdheid (87%), communicatie (93%) of probleemoplossing (89%). Voor informatie en communicatie had minstens 75% meer gevorderde vaardigheden, voor probleemoplossing was dat 59%.

Op vlak van het omgaan met software en het beheren van de persoonlijke online informatie hebben heel wat minder personen minstens basisvaardigheden (respectievelijk 68% en 65%).

Digitale vaardigheden bij de bevolking van 16 tot 74 jaar naar aard van de vaardigheden
Vlaams Gewest, 2021, in %

De

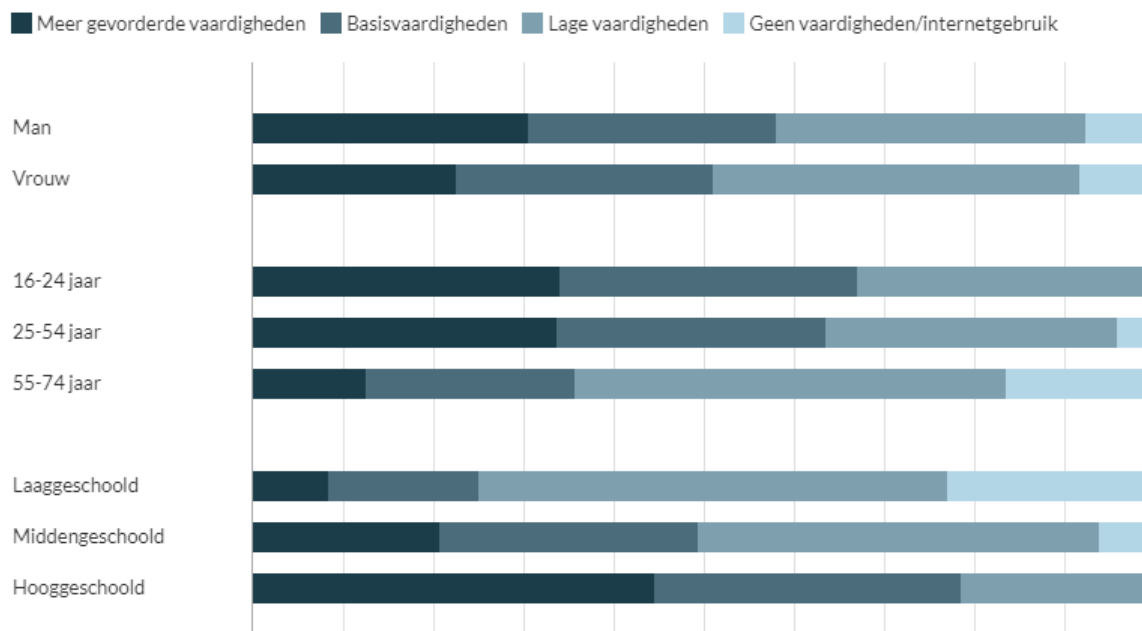

Noot: de gegevens opgenomen in de figuur zijn schattingen gebaseerd op een enquête. Daardoor moet rekening gehouden worden met een onzekerheidsmarge. Zie: 'Meer info over definities en bronnen.'

Bron: Enquête ICT- en internetgebruik bij huishoudens Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

digitale vaardigheden nemen af met de leeftijd en toe met de scholingsgraad en het inkomen. Naar geslacht en geboorteland zijn er kleinere verschillen.

Bij de 55- tot 74-jarigen had in 2021 64% geen digitale basisvaardigheden, bij de laaggeschoolden was dat 75% en bij de mensen met een inkomen onder de 1.499 euro 69%.

1.5 Ecologische ontwikkelingen

a. Sociaal wonen

Tabel 10 geeft het totaal aantal sociale huurwoningen weer binnen ELZ Westhoek. Deze kunnen in het beheer zijn van een sociale huisvestingsmaatschappij of van een sociaal verhuurkantoor. Sociale woningen die eigendom zijn van en beheerd worden door een lokaal bestuur worden hier niet meegeteld. Gezinnen die een sociale woning willen huren kunnen zich, mits ze aan de voorwaarden voor sociale huur voldoen, kandidaat stellen voor sociale huur. Het betreft unieke kandidaat-huurders, gezinnen die op meerdere wachtlijsten staan ingeschreven worden maar 1 keer geteld.

In het werkingsgebied van **ELZ Westhoek** zijn er **2.867** sociale huurwoningen. Per 100 huishoudens zijn er dus **6,6** sociale huurwoningen. Het aandeel sociale huurwoningen is **hoger** dan gemiddeld in het **Vlaams Gewest**. Er zijn **1.744** huishoudens (**4,0%**) die op een wachtlijst staan voor een sociale huurwoning.

Mesen en Ieper hebben een groter aantal sociale huurwoningen per 100 particuliere huishoudens dan het gemiddelde van ELZ Westhoek.

Tabel 10 | Sociale huurwoningen en kandidaat sociale huurders, aantal en % t.o.v. particuliere huishoudens (2021)

	sociale huurwoning en (SHM + SVK) [aantal]	sociale huurwoning en per 100 particuliere huishoudens [per 100]	kandidaat huurders per domiciliégeme ente [aantal]	kandidaat huurders (t.o.v. particuliere huishoudens) [%]
Heuvelland	153	4,5	74	2,2
Houthulst	151	3,6	160	3,8
Ieper	1.301	8,3	786	5,0
Langemark-Poelkapelle	197	6,0	114	3,5
Lo-Reninge	76	5,9	47	3,7
Mesen	77	16,9	22	4,8
Poperinge	530	6,3	336	4,0
Vleteren	87	6,0	50	3,5
Zonnebeke	295	5,7	155	3,0
Westhoek	2.867	6,6	1.744	4,0
Vlaams Gewest	171.629	6,0	164.378	5,7

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen | provincies.incijfers.be

b. Basisuitrusting van de wijk/buurt

ELZ Westhoek kampt met vervoersarmoede. Het aanbod van lokale winkels is dan ook belangrijk voor die inwoners die owv diverse factoren minder mobiel zijn. Lokale winkeliers kunnen ook een belangrijke rol spelen in een buurtnetwerk.

20

Voldoende winkelvoorzieningen in de buurt, volgens aandeel van de inwoners (%), 2017

Gemeente	Oneens	Neutraal	Eens
Poperinge	16%	10%	74%
Vleteren	38%	13%	49%
Lo-Reninge	29%	13%	58%
Houthulst	19%	13%	68%
Zonnebeke	23%	7%	71%
Ieper	15%	9%	76%
Heuvelland	42%	12%	46%
Langemark-Poelkapelle	27%	10%	63%
Mesen	65%	13%	23%
Logo	20%	10%	70%
Vlaams Gewest	18%	9%	71%

Bron: Survey Gemeentemonitor/Stadsmonitor, Statistiek Vlaanderen/ABB Metadata: cultuur en vrije tijd

c. Aanbodratio woonzorgcentra en dagverzorgingscentra, uren gepresteerde gezinshulp

In het **zorgaanbod voor ouderen** bekijken we de aanbodratio van de woonzorgcentra (WZC) en de dagverzorgingscentra (DVC). Een aanbodratio is de verhouding tussen de gerealiseerde capaciteit en het aantal ouderen in de desbetreffende leeftijdsgroep. We maken telkens een onderscheid tussen de leeftijdsgroepen van 65 jaar en ouder en 80 jaar en ouder.

In het werkingsgebied van **ELZ Westhoek** zijn er per 100 65-plussers **7,2** plaatsen in de WZC. Berekend per 100 80-plussers betreft het **22,6** plaatsen. Beide cijfers liggen in de Westhoek hoger dan in het Vlaams Gewest.

Het aanbod in de DVC is geringer, de aanbodratio wordt hier berekend per 10.000 mensen in de desbetreffende leeftijdscategorie. Per 10.000 65-plussers zijn er in het werkingsgebied van **ELZ Westhoek 4,5** plaatsen DVC. Per 10.000 80-plussers bedraagt de capaciteit van de DVC **14,2**. Beide cijfers liggen in de Westhoek hoger dan in het Vlaams Gewest.

Verder kijken we bij het zorgaanbod naar de gepresteerde uren gezinszorg. Een dienst voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg helpt thuis met persoonsverzorging, hulp in het huishouden, de schoonmaak, soms ook oppas en hulp bij karweitjes. Bij de gezinszorg weten we hoeveel uren er gemiddeld bij cliënten van een bepaalde leeftijdsgroep werden gepresteerd. Bij de cliënten van 65 jaar of ouder wordt gemiddeld genomen **15,2** uren gezinszorg per jaar gepresteerd.

Dat aantal is in het werkingsgebied van **ELZ Westhoek hoger** dan gemiddeld in het **Vlaams Gewest**. Wanneer we de gepresteerde uren bij de 80-plussers bekijken (t.o.v. alle 80-plussers in het gebied), dan stellen we vast dat er in **ELZ Westhoek** gemiddeld **33,0** uren gezinszorg per jaar worden gepresteerd. Dit aantal is **hoger** dan gemiddeld in het **Vlaams Gewest**.

De realisatiegraad bij de WZC ligt in **ELZ Westhoek hoger** dan die van het **Vlaams Gewest**. Voor de DVC ligt de realisatiegraad **hoger** dan in het **Vlaams Gewest**. Bij de gezinszorg ligt de realisatiegraad **hoger** dan in het **Vlaams Gewest**. Per gemeente zijn er wel grote onderlinge verschillen ifv het algemene zorgaanbod voor ouderen.

Zorgaanbod voor ouderen

	aanbodratio WZC (t.o.v. inwoners 65+) [per 100] [2021]	aanbodratio WZC (t.o.v. inwoners 80+) [per 100] [2021]	aanbodratio DVC (t.o.v. inwoners 65+) [per 10.000] [2021]	aanbodratio DVC (t.o.v. inwoners 80+) [per 10.000] [2021]	gepresteerde uren GZ bij clients 65+ (t.o.v. inwoners 65+) [ratio] [2020]	gepresteerde uren GZ bij clients 80+ (t.o.v. inwoners 80+) [ratio] [2020]
Heuvelland	3,8	13,0	0,0	0,0	19,1	47,2
Houthulst	9,9	29,0	5,2	15,1	20,4	43,7
Ieper	7,2	22,5	3,6	11,3	13,1	26,2
Langemark- Poelkapelle	4,7	14,4	6,5	19,7	12,7	24,9
Lo-Reninge	16,5	44,0	15,4	41,2	28,1	63,9
Mesen	0,0	0,0	54,1	212,8	19,3	25,4
Poperinge	7,1	22,9	2,2	6,9	14,6	34,4
Vleteren	5,5	16,7	13,8	41,8	17,3	34,3
Zonnebeke	7,9	24,6	4,1	12,7	13,8	31,4
Westhoek	7,2	22,6	4,5	14,2	15,2	33,0
Vlaams Gewest	6,0	19,9	2,3	7,7	9,3	21,7

Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid | provincies.incijfers.be

Agentschap Zorg en Gezondheid - Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling

1.6 Politieke ontwikkelingen

Sinds de staatshervorming van 1980 is Vlaanderen bevoegd voor persoonsgebonden aangelegenheden zoals gezondheidszorg en welzijnszorg (ook wel “bijstand aan personen” genoemd). Met de zesde staatshervorming werden een aantal bijkomende bevoegdheden overgeheveld van de federale overheid naar de gemeenschappen. Vlaanderen is vandaag bevoegd voor het beleid rond de zorgverstrekking binnen en buiten de zorginstellingen (met uitzondering van datgene wat uitdrukkelijk is voorbehouden aan de federale overheid), de preventieve gezondheidszorg en de erkenning van gezondheidszorgberoepen.

Voor eerstelijnszones vormen het [regeerakkoord 2019-2024](#) en de [beleidsnota Welzijn, volksgezondheid, gezin en armoedebestrijding 2019-2024](#) een belangrijke leidraad voor de algemene principes en opdrachten van de eerstelijnszones.

Het nieuwe **Vlaamse Mantelzorgplan 2022-2024** zorgt voor enkele belangrijke aanknopingspunten in het ontwikkelen en uitrollen van een mantelzorgbeleid binnen Eerstelijnszone Westhoek.

We wachten af over de finale uitkomst van het lopende traject: **hervorming van de zorgraden**.

1.7 Conclusie

- *Demografische uitdagingen*

In Eerstelijnszone Westhoek is er sprake van een specifieke landelijke context. Een landelijk gebied, met afwezigheid van centrumsteden en een gekende mobiliteitsproblematiek, zorgt voor heel wat uitdagingen.

Na analyse van de cijfers, kunnen we vaststellen dat regio Westhoek getypeerd wordt door een **verouderde populatie**, waarvan het aantal 60-plussers steeds toeneemt met de jaren. Er is sprake van **meer groene en grijze druk** in vergelijking met Vlaanderen, d.w.z. dat er respectievelijk meer jongeren en ouderen wonen in de Westhoek in vergelijking met de beroepsactieve leeftijd (20-64jaar). Dit impliceert dat er **minder potentiële mantelzorgers** aanwezig zijn om de groep zorgbehoevendenden indien gewenst informele zorg te bieden. De mantelzorgers staan vandaag voor heel wat uitdagingen, nl. ze moeten langer blijven werken, gezinsverdunning, verhuis, ... waardoor ze zich moeilijker kunnen engageren om alles alleen op te nemen. Vaak moeten ze beroep doen op verschillende thuiszorgdiensten om de persoon thuis de nodige ondersteuning te bieden, maar ook deze diensten hebben te kampen met personeelstekorten en –wissels. De nodige zorg wordt uitgesteld of zelfs niet ingelost. Indien we het statuut alleenwonenden bekijken in onze regio, dan zien we dat 75-plussers in onze regio **vaker het statuut alleenwonenden** hebben in vergelijking met Vlaanderen. Het landelijke karakter zorgt er tevens voor dat mensen én hulp- en zorgorganisaties geografisch gezien verder van elkaar verspreid zijn. De dienstverlening trekt weg uit de dorpskernen en concentreert zich voornamelijk in de centrumsteden waardoor het aanbod niet bij iedereen bekend is.

- *Welzijns- en gezondheidsuitdagingen*

Naast demografische gegevens, werden ook de gezondheidsgegevens binnen Eerstelijnszone Westhoek geanalyseerd. In de Westhoek krijgt een **groter aandeel burgers (25-64 jaar en 65+) een verhoogde tegemoetkoming** in vergelijking met Vlaanderen. We zien ook een **hoger aantal zorgbudgetten voor 65+, erkende chronische aandoeningen en een veel groter aandeel personen met een handicap dan in Vlaanderen**.

Dit laatste gegeven vraagt nuanceren. In de Westhoek zijn heel wat grote VAPH-voorzieningen gevestigd. De uren gezinszorg voor 65+ en 80+-plussers in onze regio liggen ook beduidend hoger dan in Vlaanderen. Er is wel degelijk een uitgebreid zorgaanbod en reeds sterke samenwerkingverbanden binnen Eerstelijnszone Westhoek. We stellen wel vast dat regelgeving, ook op vlak van Zorg en Welzijn, onvoldoende rekening houdt met het specifieke plattelandskarakter. De Westhoek krijgt, net zoals andere gebieden, vaak subsidies op basis van het inwonersaantal. Er wordt geen rekening gehouden met de grote verplaatsingen die eerstelijnsprofessionals en burgers moeten maken om zorg- en welzijnsaanbod nabij te brengen, te krijgen. Nochtans is dit een grote bepalende factor inzake tijdsinzet.

2. Kwalitatieve analyse met onze stakeholders

Tijdens verschillende contactmomenten werd gesproken over de uitdagingen van onze eerstelijnszone zoals ook beschreven in het Beleidsplan 2020-2021 van Eerstelijnszone Westhoek. Naast de verschillende demografische, welzijns- en gezondheidsuitdagingen zien de verschillende stakeholders ook volgende uitdagingen:

- **Vermaatschappelijking van de zorg:** veel aandacht voor buurtgerichte zorg en zorgzame buurten
- Grotere inzet op **lokaal sociaal beleid** door grotere rol van lokale besturen hierin
- Verbindend **mantelzorgbeleid**
- **Doelgerichte zorg:** zorg en welzijn vertrekt vanuit wat de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood belangrijk vindt in zijn/haar leven, ook aandacht voor omgeving is hier belangrijk = shift van ziekte- en probleemgerichte zorg naar doelgerichte zorg, empowerment van de PZON
- **Aandacht voor populatiemanagement** om behoeften en aanbod te detecteren van specifieke bevolkingsgroepen
- De Covidcrisis heeft de **noodzaak aan samenwerking tussen formele en informele zorg** versterkt
- Opeenvolging van crisissen zorgt voor **grotere druk op eerstelijnsprofessionals** en hogere vraag naar oa **psychosociale ondersteuning**

Op de netwerkdag voor de leden van de zorgraad, georganiseerd ism ProNet/Arteveldehogeschool, werd de huidige werking, realisaties Eerstelijnszone Westhoek bekeken.

Eerstelijnszone Westhoek wordt positief geëvalueerd op volgende:

- het uitspreken van ambities en deze realiseren
- organisatie en coördinatie
- ontwikkelen en leren.

Daarentegen blijkt dat er meer duidelijkheid nodig is op vlak van:

- het opnemen van een duidelijke rol
- het uitstippelen van een weg naar concretisering
- zoeken naar evenwicht in verwachtingen van individuen en organisaties tov de eerstelijnszones.

Om de samenwerking sterk te houden, is het nodig dat alle partijen ervaren dat er op de 3 niveaus (individu, organisatie, netwerk) meerwaarde ontstaat én dat er een evenwicht is tussen de investering en de return.

Bij de diverse stakeholders is er ongerustheid over de veelheid aan opdrachten, de verschillende crisissen (Covid, energiecrisis, ...) die wegen op de inwoners én eerstelijnsprofessionals. In de toekomst zal nog veel vergaander moeten samengewerkt worden om de diverse crisissen het hoofd te kunnen bieden. Binnen Eerstelijnszone Westhoek wordt gestreefd naar een pragmatische aanpak en de uitwerking van concrete acties.